

RUSYA'NIN ORTADOĞU'YA AÇILAN PENCERESİ: ÇEÇEN DİPLOMASİSİ

Mokhmad Akhiyadov

INSAMER

IHH İNSANİ VE SOSYAL ARAŞTIRMALAR MERKEZİ
IHH HUMANITARIAN AND SOCIAL RESEARCH CENTER
مركز البحوث الإنسانية و الاجتماعية

Referans için: Akhiyadov, Mokhmad. "Rusya'nın Ortadoğu'ya Açılan Penceresi: Çeçen Diplomasisi", İNSAMER, 19.04.2019.

Çeçenistan Cumhuriyeti, Rusya'ya bağlı diğer özerk cumhuriyetler içinde öteden beri farklılıkları ile gündeme gelmektedir. Bu farklılıklar sadece ülke içi siyaset veya Kafkasya bölgesel siyasetinde değil, çok daha geniş kapsamı olarak Ortadoğu'yla ilişkilerde de kendini göstermektedir. Çeçenistan yönetimi, Körfez ülkeleri ile güvenlik ve askerî eğitim alanlarında anlaşmalar yapan, uluslararası dinî konferanslar düzenleyen, çeşitli krizlerde arabulucu olarak hareket eden, Avrupa'daki İslamafobi'ye karşı milyonların katıldığı gösteriler düzenleyen ve dünyanın farklı bölgelerindeki Müslümanlara insani yardım gönderen sıra dışı bir görüntü sergilemektedir. Bütün bunları yaparken genel olarak Rusya'nın, özelde ise Rusya Devlet

Başkanı Vladimir Putin'in politikalarını göz önünde bulunduran ve izlediği bu "strateji" sonucunda Rusya'nın vazgeçilmez ortağına dönüşen ve çıkarları Rusya'nın çıkarlarından ayrılmaz hale gelen bir ülke görünümü sergilemektedir.

Ülkenin cumhurbaşkanı Ramzan Kadirov'un, Rusya'nın sadece Çeçenistan değil aynı zamanda bütün Kuzey Kafkasya'da en fazla güvendiği yönetici durumunda olması, bunun önemli nedeni olarak görülebilir. Bu güvenin bir yansıması olarak da Kadirov, Ortadoğu ülkelerini ziyaret ederek çok sayıda Arap yönetici ile kişisel dostluklar kurabilmiştir. Bunlar içinde Birleşik Arap Emirlikleri'nin (BAE) fiilî yöneticisi olan Abu Dabi Velihaht Prensi Şeyh

INSAMER
IHH İNSANİ VE SOSYAL ARAŞTIRMALAR MERKEZİ
IHH HUMANITARIAN AND SOCIAL RESEARCH CENTER
مركز البحوث الإنسانية و الاجتماعية

Muhammed bin Zayid Al Nahyan ve Suudi Veliht Prensi Muhammed bin Selman en dikkat çeken isimlerdir. Kadırov'un ayrıca Katar, Ürdün ve Bahreyn liderleriyle de yakın ilişkileri vardır ve en önemlisi de söz konusu bu ilişkiler gün geçtikçe derinleşmektedir.

Bu süreçte Moskova yönetiminin Ramzan Kadırov'u Rusya'nın Müslüman dünyasıyla olan ilişkilerinde bir anlamda arabulucu olarak gördüğü anlaşılmaktadır. 1979'daki Afganistan işgali, 1990'lar boyunca Çeçenistan'da yaşanan iki savaş ve ayrıca 2011'de başlayan Suriye iç savaşında Beşar Esad ve onun yanındaki İran'ı desteklemesi, Rusya'nın Sünni İslam karşıtı bir devlet olarak ün kazanmasına neden olmuştur. Dolayısıyla Rusya açısından Kadırov'un dış politikadaki girişimleri, uzun vadeli çıkarlar

bakımından olumlu bir katkı olarak görülmektedir.

Kadırov yönetimi, Ortadoğu ülkeleri ile geliştirdiği ilişkiler sonucunda, Kuzey Kafkasya cumhuriyetleri arasında ülkesine yabancı yatırımcıları çekebilen tek yönetim olmuştur.

R a m z a n Kadırov'un Arap ülkeleriyle olan ilişkileri büyük ölçüde babası Ahmet Kadırov tarafından başlatılmıştır. Sovyet yönetimi zamanlarında (1990-1991), Ürdün'e İslami eğitim

almaya giden baba Kadırov, muhtemelen ilk ilişkilerini o dönemde kurmaya başlamıştır. İlk Çeçen-Rus Savaşı'ndan sonra, o zamanlar Çeçenistan müftüsü olan Ahmet Kadırov, şimdi Ramzan Kadırov'un dış politikasından sorumlu kilit isim olan Ziyad Sabsabi'yi Dışişleri Danışmanı olarak atamıştı. Sabsabi hâlihazırda Ramzan Kadırov'un Ortadoğu ve Kuzey Afrika

ülkelerindeki resmî temsilcisi olarak görev yapmaktadır. Bu noktada belirtilmesi gereken bir diğer husus ise; Kadırov, idaresinde böyle bir temsilcisi olan tek özerk bölge yöneticisidir.

2007 yılında Çeçenistan Cumhurbaşkanı olan Ramzan Kadırov, göreve geldiği ilk günden itibaren dış politikada önemli adımlar atmıştır. Rusya'ya bağlı diğer özerk bölgelerin başındaki yöneticiler dış seyahatlerini sırf yabancı ülkelerdeki iş adamları ve kendi mevkidaşları ile görüşmek için düzenlerken Kadırov'un seyahatleri genellikle o ülkelerdeki en üst düzey yöneticilerle görüşmek üzere yapılmaktadır.

Moskova'nın Kadırov'un diplomasisine ilk başvurusu ise, Rusya'nın enerji sektöründeki gücünün zirveye ulaştığı 2007-2008 yıllarına denk gelmektedir. Söz konusu dönemde enerji kaynakları piyasasında Rusya ile Arap ülkelerinin ortaklaşa bir "fiyatlandırma" işini koordine etmeleri gerekiyordu. Kadırov bu süreçte Rusya'nın Arap ülkeleri ile ilişkilerini düzenlemesinde öne çıkmaya başladı. Ardından patlak veren Arap Baharı ve Ortadoğu'da yaşanan iç savaşlar, Rusya'nın dikkatlerini bu bölgeye daha fazla yoğunlaştırırken, Kadırov yönetimi de ilişkilerde belirli roller oynadı. Örneğin Libya'da tutuklanan bazı Rus denizcilerin serbest bırakılmasında Kadırov'un bizzat kendisi önemli inisiyatifler aldı.

Yapılan yorumlarda, Moskova yönetiminin Afganistan, Çeçenistan ve Suriye savaşları nedeniyle Rusya hakkında İslam dünyasında oluşan kötü imajın olumluya çevrilmesi konusunda Kadırov'a ihtiyacı olduğuna işaret edilmektedir. Bu bağlamda Kadırov, Suriye'de Rus yumuşak gücünü yansıtan en önemli isim olmaya başlamıştır. Örneğin *Ahmet Kadırov Vakfı* 2016 yılında Suriye geneli için bir gıda yardımı kampanyası (120 ton) organize etmiştir. Vakıf ayrıca Suriyeli mültecilere hizmet verecek bir hastane inşa etmek

için de bağış kampanyası başlatmıştır. Çeçenistan tarafından yürütülen benzer kampanyalar 2017 yılı boyunca devam etmiştir. Çeçenistan aynı zamanda Suriye’deki Emevi Camii gibi tarihî mabetlerin restorasyonunu da finanse etmektedir.

Bununla birlikte medyada, Şam sokaklarında “Namaz kılan Rusyalı askerler” başlıklı fotoğraflar ve aynı zamanda Suriye halkının bu askerleri İran yanlısı gruplardan daha sıcak karşıladığına dair haberler de yayınlanmaya başlamıştır. Söz konusu bu askerler, 2016’da Moskova tarafından Suriye’ye gönderilen Çeçen birliklerindeki askerlerdir. Çeçen birliklerinin buraya gönderilmesinin arkasında yatan sebep ise, Müslüman olan askerın kendisiyle aynı dinden olan Suriye halkıyla daha kolay temas kurabileceği düşüncesidir.

Kadirov yönetimi, Ortadoğu ülkeleri ile geliştirdiği ilişkiler sonucunda, Kuzey Kafkasya cumhuriyetleri arasında ülkesine yabancı yatırımcıları çekebilen tek yönetim olmuştur. Bu bağlamda Çeçenistan’a yatırım yapan yabancı yatırımcıların başında, 2017’de Grozni’de şubesini açan BAE’deki *Şeyh Zayed Vakfı* gelmektedir. Vakıf geçen şubat ayında, Çeçenistan’ın başkenti Grozni’de yeni havalimanı inşaatı için 50 milyon dolar yatırım yapacağını duyurmuştur.

Özetle, Kadirov’un Arap dünyası ile olan ilişkilerini, biri federal merkez (Moskova) diğeri yerel

yönetim (Çeçenistan) olmak üzere iki düzeyde ele almak gerekmektedir. Birincisi dış politika ile, ikincisi ise iç politikayla ilgilidir. Federal merkez veya dış politika açısından bakıldığında, Rusya’nın Müslüman dünyasıyla olan ilişkilerinde Kadirov faktörünün öne çıkmasına göz yummasının, kendi imajını güçlendirmekle alakalı olduğu görülmektedir. İç politika açısından bakıldığında ise, Moskova’nın Kadirov’u önemli finansal kaynaklara sahip Arap ülkeleri ile Rusya arasında “köprüler” kurmak için bir fırsat olarak gördüğü anlaşılmaktadır. Zira Rusya yönetimi Batı’nın uyguladığı yaptırımlardan dolayı, hangi bölgeden olursa olsun yurt dışından gelecek olan sıcak paraya ihtiyaç duymaktadır.

Öte yandan ekonomik kriz yaşayan Rusya, her fırsatta özerk cumhuriyetlere ayırdığı bütçeyi kısacağına dillendirmektedir. Söz konusu bu durum, bütçesinin %80’i federal merkeze bağlı olan Çeçenistan’ı haliyle tedirgin etmektedir. Böyle bir ortamda Kadirov, tek çare olarak Arap yatırımcıları ülkesine çekmek istemektedir.

*Moskova yönetimi
Ramzan Kadirov’u,
Rusya’nın Müslüman
dünyasıyla olan
ilişkilerinde arabulucu
olarak görmektedir.*